

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ЗАХИСТУ, ГЕНЕТИКИ І СЕЛЕКЦІЇ РОСЛИН

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри
захисту, генетики і селекції рослин
професор

 Анна КРИВЕНКО
« 21 » серпня 2026 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Декан агробіотехнологічного
факультету, доцент

 Віктор ЗОРУНЬКО
« 31 » серпня 2026 р.

«ПОГОДЖЕНО»

Проректор з науково-педагогічної
та методичної роботи

 Вячеслав СЕДОВ
« 31 » серпня 2026 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ОП 010 ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ

другий (магістерський) рівень
(назва рівня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ

Н «Сільське, лісове, рибне господарство та
ветеринарна медицина»
(цифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Н1 «Агрономія»
(код та найменування спеціальності)

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Захист і карантин рослин
(назва освітньої програми)

СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ

Агробіотехнологічний факультет

Одеса – 2026 р.

Робоча програма виробничої практики для здобувачів за освітньо-професійною програмою «Захист і карантин рослин» спеціальності НІ «Агрономія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

Розробник програми:

Кривенко А.І. – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри захисту, генетики і селекції рослин;

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри захисту, генетики і селекції рослин

Протокол № 1 від «31» серпня 2026 року

Завідувач кафедри захисту,
генетики і селекції рослин, д. с.-г. наук, проф.  Анна КРИВЕНКО

Гарант освітньо-професійної програми  Анна КРИВЕНКО

ВСТУП

Виробнича практика є важливою складовою частиною освітньої програми професійної підготовки магістрів. Вона має на меті набуття здобувачем професійних навичок і вмінь здійснення самостійної виробничої діяльності. Здобувачі, що навчаються за освітньо-професійною програмою «Захист і карантин рослин» спеціальності Н1 «Агрономія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти в процесі проходження виробничої практики набувають практичних фахових навичок, що є невід'ємною частиною їх освіти. Дана практика передбачена відповідною Освітньо-професійною програмою у обсязі 10,5 кредити ECTS (315 годин). Практика має на меті закріплення набутих теоретичні знання та розвиток практичних навичок та умінь за даною спеціальністю.

Виробнича практика базується на вимогах Стандарту вищої освіти до фахівця з відповідної галузі знань. Під час проходження практики здобувачі відвідують передові агропідприємства та науково-дослідні установи регіону, засвоюють нові знання, розвивають свої творчі здібності та набувають навички прийняття самостійних рішень в реальних умовах наукового забезпечення та супроводу аграрного виробництва. Програма практики регулює організацію, визначає порядок проведення, систему контролю та оцінювання результатів практики, встановлює мету та зміст. Вона передбачає визначене, поетапне набуття здобувачами практичних професійних навичок.

ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Виробнича практика

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, підготовки, освітня програма здобувача вищої освіти	Характеристика освітнього компонента	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 10,5	Галузь знань Н «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина»	Обов'язковий	
	Спеціальність Н1 «Агрономія»		
	Освітньо-професійна програма: «Захист і карантин рослин»	Рік підготовки:	
Кредитів -10,5		1-й	1-й
Науково-дослідне завдання:		Семестр	
Загальна кількість годин для денної форми навчання – 315 год.		2-й	2-й
для заочної форми навчання – 315			
Кількість годин для денної форми навчання: здобувача – 315	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)		
		Індивідуальні завдання:	
		315	
		Вид контролю: залік	

Примітка: індивідуальний графік проходження практики під керівництвом наукового керівника.

МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Метою практики є вивчення об'єктів або матеріалів, що важливі для захисту рослин, та оволодіти науково-дослідницькими та технологічними методами. Кінцева мета - зібрати матеріал для написання високоякісної кваліфікаційної роботи. Об'єктами можуть бути шкідливі або корисні організми, такі як шкідники, хижаки, паразити, бур'яни, а матеріалами – пестициди, регулятори росту та інші агрохімікати. Якщо вивчення проводиться в полі на культурних рослинах, то об'єктами дослідження є самі рослини та технології їх обробітку і захисту.

Основними **завданнями** виробничої практики є:

- закріплення і поглиблення теоретичних знань, формування та розширення професійних навичок здобувачів при вирішенні виробничих питань;
- набуття досвіду практичної роботи здобувачів, що проходять підготовку за освітньо-професійною програмою «Захист і карантин рослин» спеціальності Н1 «Агрономія» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти;
- оволодіння сучасними технологіями та засвоєння передового досвіду в аграрній сфері;
- оволодіння методикою аналізу аграрної діяльності господарства, його суміжних галузей, економічної оцінки технологічних та господарсько-організаційних заходів;
- отримання вихідної інформації для написання кваліфікаційної роботи.

Відповідно до змісту освітньо-професійної програми, за результатами проходження виробничої практики здобувач повинен знати :

- сучасні технології вирощування сільськогосподарських культур;
- системи захисту сільськогосподарських рослин та її складові;
- методи аналізу стану посівів (фітосанітарний моніторинг) в сучасних агропідприємствах;
- структуру і системи організації та управління аграрним підприємством;
- етичні та правові основи управління персоналом.

Відповідно до змісту освітньо-професійної програми, за результатами проходження виробничої практики здобувач повинен вміти :

- критично оцінювати та удосконалювати технології вирощування сільськогосподарських культур;
- оцінювати відповідність та ефективність систем захисту сільськогосподарських рослин;
- оцінювати та проектувати складові запровадженої системи захисту;
- аналізувати ефективність організації та системи управління аграрним виробництвом;
- реалізовувати ефективні системи управління персоналом.

Предметом практики є виробнича діяльність аграрного підприємства та інформація про результати її господарської, економічної, екологічної та соціальної ефективності.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті проходження виробничої практики в здобувача вищої освіти формуються **компетентності**:

Інтегральна компетентність (ІК):

ІК. Здатність особи розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері захисту і карантину рослин під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01 - Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 02 - Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 04 - Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК 06 - Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 07 - Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети

Професійні (фахові) компетентності:

ФК 01 - Здатність збирати та аналізувати релевантні дані, включно з аерозондуванням і моніторингом, та аналізувати релевантні компетентності дані, у тому числі за допомогою сучасних методів аналізу даних і спеціалізованого програмного забезпечення.

ФК 02 - Здатність розробляти та реалізовувати програми і проекти у сфері захисту і карантину рослин з урахуванням усіх аспектів вирішуваної проблеми, зокрема технічних, з використанням GPS-навігації, виробничі, експлуатаційні, комерційні, правові, питання охорони праці та навколишнього середовища.

ФК 03 - Здатність використовувати ефективні методики визначення та ідентифікації шкідливих організмів, проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за стадіями розвитку і етапами

ФК 04 - Здатність розробляти прогностичні моделі та технологічні схеми забезпечення дотримання фітосанітарних вимог дистанційного і стаціонарного фітосанітарного моніторингу.

ФК 05 - Здатність встановлювати та оцінювати сезонну і багаторічну динаміку чисельності регульованих шкідливих організмів та високоефективно застосовувати методи їх ліквідації.

ФК 06 - Здатність розробляти комплексні заходи із захисту і карантину рослин для підприємств, установ, організацій усіх форм власності згідно з законодавством ЄС з питань карантину і захисту рослин.

Програмні результати навчання:

ПРН 02 - Відшуковувати потрібну інформацію у науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати і оцінювати наявну інформацію.

ПРН 03 - Здійснювати техніко-економічні розрахунки проектно конструкторських рішень, аналізувати та оцінювати їх ефективність, екологічні та соціальні наслідки на коротко- та довгострокову перспективу.

ПРН 04 - Будувати та досліджувати концептуальні, математичні та комп'ютерні моделі об'єктів і процесів у сфері карантину та захисту рослин, здійснювати оптимізаційні розрахунки.

ПРН 05 - Обирати, розробляти і застосовувати з урахуванням новітніх досягнень науки і виробництва ефективні методи захисту рослин від шкідливих організмів з використанням інформації щодо фітосанітарного стану, прогнозів, екологічної ситуації і економічної доцільності.

ПРН 06 - Розробляти програми і здійснювати польові, вегетаційні і лабораторні дослідження із захисту рослин у непередбачуваних умовах з використанням сучасної апаратури і обчислювальних засобів.

ПРН 07 - Розробляти сезонні, короткострокові, довгострокові прогнози на підставі даних, особливостей біологічного розвитку, розмноження і поширення шкідливих організмів.

ПРН 08 - Планувати та управляти науково-дослідними, науково технічними та/або виробничими проектами із захисту та карантину рослин і дотичних міждисциплінарних питань, базуючись на усвідомленні сучасних тенденцій розвитку науки, техніки та суспільства.

ПРН 09 - Розробляти, обґрунтовувати та застосовувати фітосанітарні заходи захисту до рослинних багатств країни і навколишнього середовища загалом від занесення та поширення небезпечних карантинних шкідливих організмів.

ПРН 10 - Упроваджувати найбільш ефективні технології розведення шовковичних шовкопрядів, бджіл, ентомофагів, акарифагів, антагоністів фітопатогенів для використання їх у біологічному захисті посівів.

ПРН 11 - Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних і наукових питань, обговорювати з фахівцями і нефаківцями результати досліджень, проектів, інновації та/або управління виробництвом у галузі аграрних наук та продовольства.

5. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

5.1. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Програма виробничої практики здобувачів передбачає наступну послідовність етапів:

- видача документів, отримання здобувачем індивідуального завдання та складання плану-графіку практики (підлягає узгодженню із науковим керівником);
- проходження інструктажу з техніки безпеки;
- ознайомлення із роботою провідних агропідприємств або наукових установ НААН, що визначенні базою проходження практики;
- розробка та обґрунтування методології власного наукового дослідження;
- реалізація власних наукових досліджень в базовому господарстві місця проходження виробничої практики;
- оформлення щоденника, та інших документів звіту про проходження практики;
- підготовка презентації та захист звіту.

Виробнича практика магістрів передбачає наступні форми діяльності:

- ознайомлення із діяльністю провідних агропідприємств та наукових установ НААН;
- розробка концепції власного кваліфікаційного дослідження (актуальність теми, об'єкт і предмет, мета і завдання дослідження, методи дослідження, обґрунтування методики та ін.)
- повідомлення про виконання (закладання та проведення) власного дослідження;
- ознайомлення із заходами забезпечення академічної доброчесності, як сукупності етичних принципів та законних правил учасників освітньо-наукового процесу;
- ознайомлення із вимогами оформлення первинної наукової документації;
- опрацювання математичних методів обробки інформації;
- оформлення та захист звіту.

ПРОГРАММА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

№ п/п	Види діяльності	Годин
1	Отримання документів та проходження інструктажу з техніки безпеки	4
2	Складання індивідуального графіку проходження практики	10
3	Ознайомлення з базою проходження практики (агropідприємства або наукові установи НААН України)	30
4	Реалізація емпіричного етапу власного дослідження, включаючи постановку проблеми та теоретичного етапу	
4.1	Аналіз наукової інформації та ознайомлення з методами здійснення наукових досліджень	60
4.2	Проведення передбачених досліджень і спостережень	120
4.3	Аналіз результатів	60
5	Охорона праці в господарстві	8
6	Оформлення документів, підготовка звіту та презентації	22
7	Захист звіту	1
	Разом	315
	Загальна кількість кредитів ЄКТС – 10,5	

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Робота магістра практиканта з виконання програми виробничої практики контролюється науковим керівником. Практикант повинен дотримуватися режиму роботи та правил внутрішнього розпорядку університету та інших визначних місць проходження практики. Запізнення на заходи та порушення графіку не допускається. Виконання кожного розділу практики завіряється підписом наукового керівника практики. По закінченні практики науковий керівник перевіряє документацію та формулює пропозиції щодо оцінювання.

У визначений кафедрою термін здобувач представляє презентацію та звітує спеціально створеній комісії, до складу якої обов'язково входять гарант освітньо-професійної програми та завідувач кафедри захисту, генетики і селекції рослин. Враховуючи пропозиції наукового керівника, за результатами звіту комісія диференційовано оцінює роботу здобувача та виставляє залік.

За результатами захисту комісія формує протокол. Оцінка за практику вноситься в залікову-екзаменаційну відомість та в залікову книжку і в подальшому враховується стипендіальною комісією при визначенні розміру стипендії.

Комісія колегіально визначає підсумкову оцінку за наступними критеріями:

Оцінка «відмінно» – здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики, зробив висновки з урахування причинно-наслідкових зв'язків, при цьому під час захисту показав вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, абстрагувати і конкретизувати, класифікувати і систематизувати матеріали та запропонував ряд заходів щодо вдосконалення особливостей діяльності, до розробки яких підійшов творчо.

Оцінка «добре» – здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики, зробив висновки з урахування причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті достатньо проявив отримані вміння та навички щодо роботи з документацією та інформацією щодо результатів практики.

Оцінка «задовільно» – здобувач при написанні звіту виконав основні завдання практики, але зроблені висновки без урахування причинно-наслідкових зв'язків і механізмів (алгоритмів) перебігу явищ (процесів), при цьому при захисті не достатньо проявив отримані вміння та навички щодо роботи з документацією та інформацією щодо результатів педагогічної практики.

Здобувач, який не виконав програму практики, або отримав незадовільну оцінку, залишається на повторний курс навчання або відраховується з університету.

Практичне підтвердження окремих теоретичних положень освітнього компонента, набуття практичних умінь та навичок роботи з лабораторним устаткуванням та обладнанням; використання всієї системи прийомів, які дозволяють розвивати творче мислення здобувачів, вміння аргументовано відстоювати свою позицію, формулювати чітку логіку мислення – це дискусії щодо запропонованих для обговорення питань, що виходять за межі лекційного матеріалу, надання пріоритету питанням, які відведені для самостійного вивчення. Відповідність програмних результатів та методів навчання зазначено у табл. 1

Таблиця 1

Відповідність програмних результатів та методів навчання

Результати навчання	Методи навчання
ПРН 02	Відшукувати потрібну інформацію у науково-технічній літературі, базах даних та інших джерелах, аналізувати і оцінювати наявну інформацію.
ПРН 03	Здійснювати техніко-економічні розрахунки проектно конструкторських рішень, аналізувати та оцінювати їх ефективність, екологічні та соціальні наслідки на коротко- та довгострокову перспективу.
ПРН 04	Будувати та досліджувати концептуальні, математичні та комп'ютерні моделі об'єктів і процесів у сфері карантину та захисту рослин, здійснювати оптимізаційні розрахунки.
ПРН 05	Обирати, розробляти і застосовувати з урахуванням новітніх досягнень науки і виробництва ефективні методи захисту рослин від шкідливих організмів з використанням інформації щодо фітосанітарного стану, прогнозів, екологічної ситуації і економічної доцільності.
ПРН 06	Розробляти програми і здійснювати польові, вегетаційні і лабораторні дослідження із захисту рослин у непередбачуваних умовах з використанням сучасної апаратури і обчислювальних засобів.
ПРН 07	Розробляти сезонні, короткострокові, довгострокові прогнози на підставі даних, особливостей біологічного розвитку, розмноження і поширення шкідливих організмів.
ПРН 08	Планувати та управляти науково-дослідними, науково технічними та/або виробничими проектами із захисту та карантину рослин і дотичних міждисциплінарних питань, базуючись на усвідомленні сучасних тенденцій розвитку науки, техніки та суспільства.
ПРН 09	Розробляти, обґрунтовувати та застосовувати фітосанітарні заходи захисту до рослинних багатств країни і навколишнього середовища загалом від занесення та поширення небезпечних карантинних шкідливих організмів.
ПРН 10	Упроваджувати найбільш ефективні технології розведення шовковичних шовкопрядів, бджіл, ентомофагів, акарифагів, антагоністів фітопатогенів для використання їх у біологічному захисті посівів.
ПРН 11	Вільно спілкуватися усно і письмово державною та іноземною мовами з професійних і наукових питань, обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, проектів, інновації та/або управління виробництвом у галузі аграрних наук та продовольства.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Оцінювання знань здобувачів з освітнього компонента «Виробнича практика» здійснюється на підставі захисту звітів, оцінювання здійснюється згідно «Положення про систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Одеському державному аграрному університеті» (нова редакція), затвердженим наказом ректора ОДАУ № 313-заг від «31» серпня 2026 року

Якість засвоєння змісту освітнього компоненту (незалежно від форми контролю) в Університеті **оцінюється** за 100-бальною шкалою з наступним переведенням у національну шкалу (чотири бальну – «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно» чи вербальну – «зараховано», «незараховано») та шкалу ЄКТС згідно з таблицею 2.

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно	не зараховано
1-34	F		

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання наведена в таблиці 3.

Таблиця 3

Відповідності результатів контролю знань за різними шкалами і критерії оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 - 100	A	відмінно	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді,	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
			самостійно розкриває власні обдарування і нахили			
82 - 89	B	дуже добре	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74 - 81	C	добре	Здобувач вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64 - 73	D	задовільно	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	
60 - 63	E	достатньо	Здобувач володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий,			

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ECTS	Значення оцінки ECTS	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
			значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням залікового кредиту	Здобувач володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів			

У випадках конфліктної ситуації за мотивованою заявою здобувача вищої освіти чи викладача, деканом факультету/директором інституту створюється комісія для приймання підсумкового контролю, до якої входять завідувач кафедри (провідний викладач) і викладачі відповідної кафедри, представники деканату та органу студентського самоврядування.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Методичні вказівки для проходження виробничої практики здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Н1 Агрономія, що проходять підготовку за ОП Захист і карантин рослин. Методичні вказівки. Одеса: ОДАУ, 2025. 32 с.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Фітосанітарний моніторинг/ М.М. Доля, Й.Т. Поколій, Р.М.Мамчур та ін. – Київ: ННЦ ІАЕ, 2004. – 294 с.
2. Кулешов А.В., Білик М.О. Фітосанітарний моніторинг і прогноз: Навчальний посібник. – Харків: Еспада, 2008. – 512 с.
3. Методологія оцінювання стійкості сортів пшениці проти шкідників і збудників хвороб / С. О. Трибель та ін. за ред.. С. О. Трибеля. Київ : Колообіг, 2010. 392 с.
4. Федоренко В. П. Ентомологія: Підручник / В. П. Федоренко, Й. Т. Покозій, М. В. Круть; за редакцією академіка В. П. Федоренка – Київ: Колообіг, 2013. – 380 с.; іл. 48 (Екологія шкідників сільськогосподарських культур, с. 92–109.).

5. Лаврик В. І. Методи математичного моделювання в екології / В. І. Лаврик Нац. ун-т «Києво-Могилянська академія». – Київ: Фітосоціоцентр, 2006. 131 с. 13.
6. Біологічний захист рослин / Дядечко М. П., Надій М. М., Шелестова В. С. та ін.; за ред. Дядечка М. П. та М. М. Падія. Біла Церква, 2001. 312 с.
7. Агроєкологія: Навч. посібник / О.Ф. Смаглій, А.Т. Кардашов, П.В. Литвак та ін. – Київ: Вища освіта, 2006. – 671 с.

Допоміжна

1. A. Bakalova., Tytarenko, V. Radko, T. Klymenko, O. Trembitska Improving the design elements of sprayers to improve technologies in the protection of black currant against pests. Eastern European Journal of Enterprise Technologies. Engineering technological systems, 2017. № 3/1(87). P. 4–10.
2. Бакалова А. В., Іващенко І. В. Ентомофаги в системі управління шкідливістю фітофагів на полину естрагоновому. Вісник ЖНАЕУ. 2017. Т. 1., №1 (58). С. 79–85.
3. Бакалова А. В. Технологія комплексного захисту овочевих культур від шкідливих організмів у фермерських господарствах та на присадибних ділянках: практ. посібник/ Бакалова А. В., Грицюк Н. В., Дереча О. А., та ін. Житомир: Рута, 2019. 183 с.
4. Біологічна стійкість смородини чорної проти брунькового смородинового кліща в Поліссі України / Бакалова А.В., Ткаленко Г.М., Дереча О. А., та ін. Карантин і захист рослин. 2019. № 11–12 (258), С. 5–9.
5. Фенологічні особливості розвитку смородинової вузькотілої златки в насадженнях смородини чорної в умовах Полісся України / Бакалова А. В., Ткаленко Г. М., Грицюк Н. В. та ін. Вісник ПДАА. 2019. № 3. С. 65–71.
6. Бакалова А. В. Ефективність сумісного застосування інсектицидів та комплексних добрив при захисті смородини чорної від сисних шкідників у Поліссі України / Бакалова А. В., Ткаленко Г. М., Дереча О. А., та ін. Карантин і захист рослин. 2020. № 1 (259), С. 5–9.
7. Роль фітоекспертизи насіння і прогнозу розвитку шкідливих організмів у інтегрованому захисті зернових культур : методичні рекомендації / Дереча О. А., Грицюк Н. В., Бакалова А. В. Житомир. 2017. 36 с.
8. Бакалова А. В. Біопрепарати на смородині чорній – ефективність застосування проти сисних шкідників. Карантин і захист рослин. 2011. № 5. С. 20–22.
9. Бакалова А.В. Ефективність застосування інсектоакарицидів при захисті смородини чорної від акариформних кліщів в агроєкологічних умовах Центрального полісся України. Карантин і захист рослин. 2012. № 3. С. 126–131.
10. Дереча О. А., Бакалова А. В. Методи обліку чисельності шкідників, поширення та розвитку хвороб смородини чорної. Карантин і захист рослин. 2009. № 9. С. 16–21.
11. Мельник Л.Г., Білявський Г.О., Боголюбов В.М. та ін. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: навч. посіб. / За заг. ред. проф. Л.Г. Мельника та проф. М.К. Шапочки. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 759 с.
12. Потіш А.Ф. Екологія: Основи теорії і практикум : навч. посіб. / А.Ф. Потіш, В.Г. Медвідь, О.Г. Гвоздецький, З.Я. Козак. – Львів: „Новий світ - 2000”, „Магнолія плюс”, 2003. – 296 с.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ:

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
2. Портал "АГРОПРОМ". URL: <http://www.agroprom-ua.com>
3. Портал "Аграрний сектор України" . URL: <http://www.agro.ua.net>
4. Сільськогосподарський портал "AgroMage". URL: <http://www.agromage.com>

